

Undersøkelseresultatenes sammenlignbarhet og kommutabilitet

Akkrediteringsdag medisin, 25.01.2024

Anders T. Halvorsen

Kjemiker, Haukeland Universitetssykehus
Teknisk bedømmer ISO 15189 (M04,M12)
ISO 17025 (P12)

Agenda

1. Bakgrunn for denne presentasjonen
2. Kommutabilitet
3. Sammenlignbarhet for analyseresultater

Bakgrunn

Bakgrunn

Overgang til ny versjon av ISO 15189 (2022)

Diskusjoner på Harmoniseringsmøte for tekniske bedømmere.

ISO 15189 - 2012

5.6.4 Sammenlignbarhet for analyseresultater

Det skal finnes en definert måte for å sammenligne prosedyrer, utstyr og metoder som brukes, og til å fastsette om det er mulig å sammenligne resultater fra pasientprøver i løpet av passende kliniske intervaller. Dette gjelder for like eller forskjellige prosedyrer, utstyr, forskjellige steder, eller samtlige av disse.

ISO 15189 - 2022

7.3.7.4 Undersøkelsesresultatenes sammenlignbarhet

- a) Når enten forskjellige metoder eller ulikt utstyr, eller begge deler, brukes i en undersøkelse, og/eller når undersøkelsen foretas på forskjellige lokaliteter, skal det finnes en prosedyre for å fastlegge sammenlignbarheten til resultater fra pasientprøver med kliniske signifikante intervaller.

Kommutabilitet

ISO 15189-2022

3.4

referansematerialets kommutabilitet **kommutabilitet**

pasientlikhet

egenskap ved et referansemateriale som vises gjennom nær overensstemmelse mellom måleresultatene for en angitt mengde av dette materialet, oppnådd i henhold til to gitte måleprosedyrer, og måleresultatene for andre spesifiserte materialer

Kommutabilitet i ISO 15189

Ikke nevnt i 2012-utgaven

Nevnt 8 ganger i 2022-utgaven:

3.4 referansematerialets kommutabilitet

6.6.3 Reagenser og forbruksvarer — Godkjenningsprøving

7.3.7.3 Ekstern kvalitetsvurdering (EKV)

7.3.7.4 Undersøkelsesresultatenes sammenlignbarhet

ISO 15189-2012

5.6.2.2 Kvalitetskontrollmaterialer

Laboratoriet skal bruke kvalitetskontrollmaterialer som reagerer i analysesystemet på en måte som ligger så nær pasientprøvene som mulig.

MERKNAD 2   Bruk av uavhengige kontrollmaterialer fra tredjepart bør vurderes, enten i stedet for eller i tillegg til eventuelle kontrollmaterialer levert av produsenten av reagensen eller instrumentet.

ISO 15189-**2022** har **økt fokus på kommutabilitet**, både på eksterne og interne kontroller, som også gjenspeiler seg i sammenlignbarheten for analyseresultatene.

Miller et al (2011)

Sammenligner **reagenslotskifte**, og hvordan dette påvirket resultater fra QC-prøver og pasient-prøver:

*"...18 QC materials, 661 reagent lot changes, **1483 reagent lot change–QC events**, 82 analytes, and 7 instrument platforms."*

W.G. Miller et al, Commutability limitations influence quality control results with different reagent lots, Clin. Chem., 57 (1) (2011), pp. 76-83

Miller et al (2011)

"RESULTS: Overall, 40.9% of reagent lot change–QC events had a significant difference ($P < 0.05$) between results for QC samples compared with results for patient samples between 2 reagent lots. "

Hvorfor ikke-kommutabelt QC-materiale?

Tilsetningsstoffer/behandling fra produsenten kan gi

- Bedre holdbarhet

- Mer homogent materiale

- Mer robust materiale

- Etc

NOKLUS: Frystørket materiale er oftere ikke-kommutabelt

Egenproduserte kontrollmaterialer

Spiket eller pasientprøve(pool)?

Hvordan spikes prøven?

Behandling av prøve («strippet»)?

etc

Sammenlignbarhet

Sammenlignbarhet, ISO 15189 - 2022

7.3.7.4 Undersøkelseresultatenes sammenlignbarhet

- a) Når enten forskjellige metoder eller ulikt utstyr, eller begge deler, brukes i en undersøkelse, og/eller når undersøkelsen foretas på forskjellige lokaliteter, skal det finnes en prosedyre for å fastlegge sammenlignbarheten til resultater fra pasientprøver med kliniske signifikante intervaller.

MERKNAD Ved å bruke pasientprøver ved sammenligning av forskjellige analysemetoder kan utfordringer knyttet til begrenset kommutabilitet av QC-materialer unngås. Når pasientprøver enten er utilgjengelige eller uegnet, se alle alternativene som er beskrevet for QC og EKV.

Sammenlignbarhet, hva og når?

Forskjellige metoder og/eller ulikt utstyr

Rapporteres de som en metode?

Klinisk signifikante intervaller

Metodeavhengig.

Sammenlignbarhet og kommutabilitet

Inkluder pasientprøver om mulig

Noen metoder har praktiske utfordringer med pasientprøver:

- Mangler kvantifiserbare mengder i pasientprøver
- Få komponenter i hver pasientprøve (multikomponent-metoder)
- Dekker ikke hele måleområdet
- Holdbarhet, tilgjengelighet
- etc

Når pasientprøver ikke benyttes

Risikovurdering av kontroll-materialet

Begrunnelse for hvorfor pasientprøver ikke benyttes

Vurdering av kommutabilitet av kontrollmaterialet

